

KATALOG POŽADAVKŮ ZKOUŠEK SPOLEČNÉ ČÁSTI MATURITNÍ ZKOUŠKY

platný od školního roku 2009/2010

ANGLICKÝ JAZYK ZÁKLADNÍ ÚROVEŇ OBTÍŽNOSTI

Zpracoval: Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání

Schválil: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
dne 11. 3. 2008
pod č. j. 3232/2008-2/CERMAT

KATALOG POŽADAVKŮ ZKOUŠEK SPOLEČNÉ ČÁSTI MATURITNÍ ZKOUŠKY

platný od školního roku 2009/2010

ANGLICKÝ JAZYK ZÁKLADNÍ ÚROVEŇ OBTÍŽNOSTI

Zpracoval: Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání

Schválil: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

dne 11. 3. 2008

pod č. j. 3232/2008-2/CERMAT

Obsah

1	Úvod	3
2	Požadavky k maturitní zkoušce z anglického jazyka – základní úroveň obtížnosti	4
2.1	Receptivní řečové dovednosti	5
2.1.1	Poslech	5
2.1.2	Čtení	6
2.2	Produktivní řečové dovednosti a strategie	7
2.2.1	Písemný projev	7
2.2.2	Ústní projev	9
2.3	Interaktivní řečové dovednosti a strategie	11
2.4	Jazyková kompetence	13
2.5	Tematické okruhy, komunikační situace a oblasti užívání jazyka	15
2.5.1	Tematické okruhy	15
2.5.2	Témata	15
2.5.3	Komunikační situace a oblasti užívání jazyka	16
3	Základní specifikace maturitní zkoušky z anglického jazyka – základní úroveň obtížnosti	18
3.1	Specifikace maturitní zkoušky ve vybraných parametrech	18
3.2	Části maturitní zkoušky	18
3.3	Typ a formát úloh zařazených do maturitní zkoušky	19

1 Úvod

Účel a obsah katalogu

Katalogy požadavků k maturitní zkoušce poskytují všem jejich uživatelům informace o požadavcích kladených na žáky vzdělávacích programů v oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou.

Maturitní zkouška z anglického jazyka má charakter komplexní zkoušky a je připravována ve dvou úrovních obtížnosti. Rozdíly mezi úrovněmi obtížnosti jsou vymezeny jak rozsahem a hloubkou ověřovaných dovedností a znalostí, tak samotným zadáním dané části zkoušky. Podle platných pedagogických dokumentů tyto úrovně odpovídají požadavkům na žáka pro *1. a 2. (další) cizí jazyk*. Základní úroveň obtížnosti odpovídá výstupům vymezeným v rámcových vzdělávacích programech v předmětu *další cizí jazyk* nebo *cizí jazyk bez návaznosti na ZŠ*, vyšší úroveň obtížnosti odpovídá výstupům z předmětu *cizí jazyk* nebo *cizí jazyk s návazností na ZŠ*. Požadavky na dosažení vyšší úrovně obtížnosti v sobě zahrnují požadavky na základní úroveň. **Tento katalog vymezuje požadavky k maturitní zkoušce základní úrovně obtížnosti.**

Pedagogické dokumenty ke katalogu a k maturitní zkoušce

- Základem pro zpracování katalogu požadavků jsou platné pedagogické dokumenty, zejména:
- Učební dokumenty pro gymnázia. Praha, Fortuna 1999.
- Standard vzdělávání ve čtyřletém gymnáziu. Praha, Fortuna 1999.
- Standard středoškolského odborného vzdělávání. Praha, Fortuna 1999.
- Dále byly zohledněny specifické dokumenty týkající se kurikulární problematiky cizích jazyků v odborném vzdělávání.

Při zpracování katalogu byla zohledněna skutečnost, že na některých středních školách jsou již ověřovány rámcové vzdělávací programy. Do znění katalogu jsou také promítnuty změny vyvolané přechodem na společné referenční úrovně vymezené v publikaci Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment¹ (CEFR). Katalogy požadavků byly zpracovány s přihlédnutím k terminologii použité v deskriptorech úrovně B1 a B2 (CEFR) a českém překladu této publikace.²

Maturitní zkouška z anglického jazyka je připravována tak, aby byla v budoucnu srovnatelná s referenčními úrovněmi **B1 a B2** mezinárodní škály jazykových úrovní. Procesní postupy kalibrace (přiřazení) obou úrovní maturitní zkoušky z anglického jazyka k úrovním B1 a B2 se řídí doporučeními Rady Evropy zpracovanými v manuálu³, který je pro potřeby poskytovatelů a tvůrců jazykových zkoušek vytvářen v návaznosti na CEFR.

Katalog definuje požadavky k maturitní zkoušce tak, aby si je mohli osvojit žáci bez ohledu na typ programového dokumentu, z něhož vychází studijní plán dané školy. V požadavcích je brána v potaz i možnost využít výsledky zkoušky při přijímacím řízení na vysoké školy.

¹ Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Council of Europe, Cambridge University Press 2001.

² Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Univerzita Palackého v Olomouci. MŠMT ČR 2002.

³ Manual: Preliminary Pilot Version; Relating Language Examination to the Common European Framework of Reference for Languages, Council of Europe, Strassburg 2003.

2 Požadavky k maturitní zkoušce z anglického jazyka – základní úroveň obtížnosti

Maturitní požadavky na žáka, který bude skládat maturitní zkoušku z anglického jazyka na základní úrovni obtížnosti, zahrnují požadavky na dovednosti a znalosti žáka, které mohou být ověřovány maturitní zkouškou. **Nevymezují tedy vše, co by měl maturant z anglického jazyka na této úrovni obtížnosti znát a umět.**

Maturitní zkouška z anglického jazyka na základní úrovni obtížnosti je koncipována jako zkouška komplexní. Z tohoto důvodu jsou v katalogu vymezeny požadavky na **receptivní, produktivní a interaktivní** řečové dovednosti a na strategie žáka, které lze přímo ověřovat. Požadavky na interaktivní řečové dovednosti lze ověřovat jen v ústní části maturitní zkoušky, proto jsou v katalogu vymezeny pouze pro ústní interakci. Vzhledem k tomu, že strategie spojené s recepcí nelze v maturitní zkoušce ověřovat přímo, nejsou požadavky tohoto charakteru v katalogu vymezeny. Maturitní požadavky na **jazykovou kompetenci** žáka, která se promítá do všech řečových dovedností, jsou v katalogu vymezeny společně pro všechny řečové dovednosti.

Receptivní řečové dovednosti:

- poslech
- čtení

Produktivní řečové dovednosti a strategie:

- písemný projev
- ústní projev

Interaktivní řečové dovednosti a strategie:

- ústní interakce

Požadavky k maturitní zkoušce zahrnují:

- vymezení dílčích dovedností, tj. co žák dovede,
- charakteristiku nahrávek/výchozích textů/písemného nebo ústního projevu žáka,
- charakteristiku komunikačních situací, oblastí užívání jazyka a tematických okruhů,
- obecné vymezení jazykových prostředků a funkcí.

Požadavky k maturitní zkoušce je vždy nutné posuzovat komplexně v rámci všech výše uvedených složek, protože se tyto složky navzájem doplňují a prolínají.

Maturitní zkouškou z anglického jazyka na základní úrovni obtížnosti jsou primárně ověřována všeobecná témata a dovednost žáka reagovat v běžných situacích. Nad rámec všeobecných témat a běžných situací je v ústní části maturitní zkoušky ponechán prostor pro specifická/odborná témata a specifické situace a dovednosti, které si škola stanovuje sama.

2.1 Receptivní řečové dovednosti

2.1.1 Poslech

➤ Žák dovede:

- rozpoznat téma
- pochopit hlavní myšlenku
- pochopit záměr/názor mluvčího
- postihnout hlavní body
- postihnout specifické informace
- porozumět orientačním pokynům
- porozumět jednoduchým technickým informacím k předmětům každodenní potřeby

➤ Charakteristika výchozích poslechových textů a nahrávek

Ve funkci výchozích textů jsou užívány texty prostěsdělovacího, uměleckého, publicistického a populárně-naučného stylu (např. popis, orientační pokyny, varování/upozornění, veřejná hlášení/pokyny, oznámení, vyslechnutý rozhovor, přehled zpráv, vyprávění, úryvek z filmu/prózy), které jsou obsahově i jazykově nekomplikované. Neznámé výrazy, tj. výrazy nad rámec ověřované úrovně obtížnosti, se mohou ve výchozích textech vyskytovat tam, kde nebrání řešení úloh nebo s řešením úloh bezprostředně nesouvisí. Při řešení úloh není povoleno používat slovníky, proto mohou být vybrané výrazy s českým překladem uvedeny za úlohami pod čarou.

Zdrojem poslechových nahrávek mohou být autorské nebo převzaté autentické texty. Převzaté texty mohou být s ohledem na úroveň ověřované obtížnosti kráceny nebo jinak upraveny. Nejčastějšími zdroji převzatých textů jsou média a audiozáznamy veřejných hlášení a produkcí a vyslechnutých rozhovorů/monologů.

Promluvy v nahrávkách jsou pronášeny standardní výslovností a se standardním přízvukem. Rychlost promluvy a vyjadřování mluvčích odpovídá běžným a standardním situacím, ve kterých se může posluchač s promluvou setkat. Rozhovory v nahrávkách jsou zpravidla vedeny pouze mezi dvěma mluvčími. Mluvčí jsou v nahrávkách dobře rozlišitelní (např. věkem, pohlavím).

Rušivé prvky (např. hluk na ulici), které by mohly ztížit porozumění, se v nahrávkách nevyskytují. V zájmu zvýšení autenticity situací však mohou nahrávky v malé míře obsahovat doplňkové zvuky omezené délky (cinkot skleniček, otevírání dveří apod.).

Typem promluvy v nahrávkách může být krátký monolog nebo rozhovor (např. vzkaz na záznamníku, rozhovor mezi zákazníkem a prodávčem) nebo středně dlouhý monolog nebo rozhovor (např. vyprávění o události, organizační pokyny, rozhovor dvou studentů).

➤ Charakteristika komunikačních situací, oblastí užívání jazyka a tematických okruhů

Výchozí texty se vztahují ke konkrétním a běžným tématům a vycházejí z autentických situací, se kterými se žák může setkat v každodenním životě a při cestování do zemí dané jazykové oblasti. Témata a situace se týkají oblasti osobní (rodina a její společenské vztahy, bydlení, dovolená apod.), veřejné (společenské události, doprava, poskytování/využívání služeb apod.), vzdělávací (škola, pobyt na jazykovém kurzu apod.), společenské (příroda, kultura, sport apod.) a pracovní (běžné profese, běžné podniky apod.).

➤ **Hodnocení**

Principy hodnocení receptivní řečové dovednosti (poslech) vycházejí z typů úloh, které jsou do didaktického testu na základní úrovni obtížnosti zařazeny (uzavřené úlohy a otevřené úlohy se stručnou odpovědí). Za každou správně vyřešenou úlohu žák získá stanovený počet bodů (1–2 body). Za nesprávnou nebo neuvedenou odpověď se body neodečítají. U otevřených úloh není předmětem hodnocení pravopis, ale rozpoznatelný význam zapsané odpovědi.

2.1.2 Čtení

➤ **Žák dovede:**

- pochopit hlavní myšlenku/rozpoznat hlavní závěry textu
- pochopit záměr a/nebo názor autora/vypravěče/postav
- porozumět přáním a/nebo pocitům autora/vypravěče/postav
- rozpoznat hlavní body
- porozumět popisu událostí
- porozumět výstavbě textu
- vyhledat specifické informace
- shromáždit specifické informace z různých částí textu
- shromáždit specifické informace z více krátkých textů
- porozumět jednoduchým návodům, předpisům, značením, nápisům, pokynům apod.
- odhadnout význam neznámých výrazů
- rozpoznat, zda text obsahuje relevantní informaci/-e

➤ **Charakteristika výchozích textů**

Ve funkci výchozích textů jsou užívány texty prostěsdělovacího, uměleckého, publicistického a populárně-naučného stylu (např. oznámení, recept, nabídka, program, recenze, úryvek z prózy, vyprávění, dopis, popis události), které jsou obsahově i jazykově nekomplikované.

Neznámé výrazy, tj. výrazy nad rámec ověřované úrovně obtížnosti, se mohou vyskytovat ve výchozích textech pouze v omezené míře, např. pokud je ověřována dovednost odhadnout význam neznámého výrazu z kontextu, pokud nebrání řešení úloh nebo s řešením úloh bezprostředně nesouvisí. Při řešení úloh není povoleno používat slovníky, proto mohou být vybrané výrazy s českým překladem uvedeny za výchozím textem pod čarou.

Zdrojem výchozích textů jsou autorské nebo převzaté autentické texty. Prevzaté texty mohou být s ohledem na úroveň ověřované obtížnosti kráceny nebo jinak upraveny. Nejčastějšími zdroji převzatých textů jsou tištěná nebo elektronická média (např. webové stránky, noviny, časopisy, reklamní a propagační materiály), nápisy, značení apod.

Délka výchozích textů je omezena rozsahem jedné stránky formátu A4 a dána požadavky na úroveň ověřovaných dovedností. Převažují texty krátké (do 100 slov) a středně dlouhé (cca ½ stránky formátu A4). Dovednost vyhledat specifické informace v textu a dovednost shromáždit specifické informace z více textů/částí textu je ověřována na dlouhém textu nebo na několika krátkých textech v celkové délce jedné stránky formátu A4.

➤ **Charakteristika komunikačních situací, oblastí užívání jazyka a tematických okruhů**

Výchozí texty se vztahují ke konkrétním a běžným tématům a situacím, se kterými se žák může setkat v každodenním životě a při cestování do zemí dané jazykové oblasti. Témata a situace se

týkají oblasti osobní (rodina a její společenské vztahy, bydlení, dovolená, život ve městě apod.), veřejné (služby, společenské události apod.), vzdělávací (škola, nabídka jazykové agentury apod.), společenské (příroda, životní prostředí, globální problémy, věda a technika apod.) a pracovní (běžné profese, běžné podniky apod.).

➤ **Hodnocení**

Principy hodnocení receptivní řečové dovednosti (čtení) vycházejí z typů úloh, které jsou do didaktického testu na základní úrovni obtížnosti zařazeny (uzavřené úlohy). Za každou správně vyřešenou úlohu žák získá stanovený počet bodů (1–2 body). Za nesprávnou nebo neuvedenou odpověď se body neodečítají.

2.2 Produktivní řečové dovednosti a strategie

2.2.1 Písemný projev

➤ **Žák dovede:**

- popsat místo, cestu, věc, osobu, zážitek, událost, zkušenost, děj apod.
- popsat a/nebo představit sebe i druhé
- popsat pocity a reakce, např. libost/nelibost, souhlas/nesouhlas, překvapení, obavu
- vyjádřit názor/postoj a morální stanovisko, např. omluvu, lítost
- vyjádřit vlastní myšlenky
- vyjádřit úmysl, přání, žádost, prosbu, nabídku, pozvání, doporučení apod.
- zdůvodnit určité činnosti a/nebo skutečnosti
- vysvětlit problém a/nebo navrhnout řešení problému
- vysvětlit a/nebo zdůraznit, co považuje za důležité
- sdělit/ověřit si specifické informace a zprávy
- požádat o specifické informace
- shrnout a/nebo využít předložené faktografické informace
- zeptat se na názor, postoj, pocity, problém apod.
- zodpovědět jednoduché dotazy

➤ **Charakteristika písemného projevu žáka**

Jednotlivé dovednosti jsou ověřovány na běžných slohových útvarech, jako jsou formální i neformální dopis (včetně elektronické formy korespondence) nebo vzkaz, životopis, vyprávění, popis apod. Maturitní písemná práce obsahuje vždy dvě části. V každé části žák zpracovává na základě zadání jiný slohový útvar. Slohové útvary mají odlišný rozsah – jeden dlouhý a jeden krátký text.

Žák dovede s ohledem na požadovaný slohový útvar napsat srozumitelná sdělení a obsahově i jazykově nekomplikované souvislé texty, ve kterých jsou informace a myšlenky vyjádřeny dostatečně jasně a přesně, adekvátně záměru (zadání) a v souladu s běžnými pravidly výstavby požadovaného typu textu. Písemný projev je čitelný a v požadované délce.

Myšlenky a informace jsou v textu řazeny lineárně a tam, kde je to vhodné, jsou propojeny běžnými spojovacími výrazy. Text je vhodně organizován a logicky uspořádán. Pokud to vyžaduje typ textu nebo zadání, je slohový útvar ve standardizované konvenční podobě.

Jazykové prostředky a funkce jsou v rámci požadované úrovně obtížnosti použity přesně, vhodně a v odpovídajícím rozsahu. Úroveň formálnosti jazyka je volena s ohledem na situaci a příjemce.

Pravopis a lexikální prostředky respektují standardní variety anglického jazyka. Zvolená varieta anglického jazyka (britská, případně americká) musí být vždy použita konzistentně, nikoli nahodile. Vliv mateřského či jiného cizího jazyka může být postřehnutelný, nesmí však narušit srozumitelnost.

➤ **Charakteristika komunikačních situací, oblastí užívání jazyka a tematických okruhů**

Požadovaný písemný projev se vztahuje ke konkrétním a běžným tématům a situacím, se kterými se žák může setkat v každodenním životě. Témata a situace se týkají oblasti osobní (rodina, přátelé, život mimo domov apod.), osobnostní (koníčky, zájmy apod.), veřejné (služby, společenské události apod.), vzdělávací (výuka, účast na jazykovém kurzu apod.), společenské (kultura, tradice, média apod.) a pracovní (brigády, plány do budoucna, běžné profese apod.).

➤ **Hodnocení**

Úroveň komunikativní kompetence pisatele je posuzována ve vztahu ke komunikačnímu záměru, tj. zda pisatel dokázal sdělit to, co sdělit měl, a s ohledem na posuzovanou úroveň, tj. jak pisatel sdělil to, co sdělit měl. Principy hodnocení písemné práce tedy nejsou založeny na prostém sčítání chyb, ale v první řadě na tom, zda pisatel dosáhl komunikačního záměru. Komunikační záměr je specifikován v zadání písemné práce a kvalita jeho splnění je posuzována prostřednictvím kritérií hodnocení.⁴

Kritéria hodnocení umožňují posuzovat písemný projev žáka z několika hledisek, respektive posuzovat odděleně různé charakteristické prvky písemného projevu žáka. Odděleně je posuzován obsah, organizace, slovní zásoba, mluvnice atd. Každému posuzovanému prvku písemné práce jsou přiděleny body, jejichž součet dává výsledné skóre.

V následující tabulce je uvedeno, co vše může být hodnoceno. Podle povahy zadání mohou, ale nemusí být použity všechny položky z tabulky, např. u vzkazu nebudou hodnoceny formální náležitosti textu.

⁴ Manual: Preliminary Pilot Version; Relating Language Examination to the Common European Framework of Reference for Languages, Council of Europe, Strassburg 2003.

Zadání/Obsah	<ul style="list-style-type: none"> • adekvátnost vzhledem k zadání, jednoznačnost sdělení, věcná správnost • dodržení tématu/stylu apod. • formální náležitosti požadovaného typu textu • rozsah, relevantnost a srozumitelnost myšlenek a/nebo informací • vzájemná vyváženost myšlenek a/nebo informací • dodržení požadované délky textu
Formální a obsahová koherence	<ul style="list-style-type: none"> • logická uspořádanost myšlenek a/nebo informací • rozsah a přesnost prostředků textové návaznosti • členění textu
Jazykové prostředky, jazykové funkce	<ul style="list-style-type: none"> • přesnost a vliv na srozumitelnost sdělení • pravopis • rozsah jazykových prostředků/jazykových funkcí • účinek sdělení na příjemce

Hodnocení písemného projevu žáka se řídí závaznými kritérii hodnocení a doporučeními v metodických pokynech pro hodnotitele písemných prací.

2.2.2 Ústní projev

➤ Žák dovede:

- popsat místo, cestu, věc, osobu, činnost, událost, zkušenost apod.
- popsat a/nebo představit sebe i druhé
- poskytnout nekomplikované informace a s omezenou přesností složitější informace
- uvést podrobnosti
- porovnat různé alternativy
- shrnout informace
- rozvinout argumentaci
- vyjádřit myšlenky, přesvědčení, pocity, sny, naděje apod.
- vyjádřit názor např. na pořad, událost
- postihnout dostatečně přesně podstatu myšlenky nebo problému
- vyjádřit souhlas/nesouhlas s jednáním apod.
- vysvětlit své názory, reakce, plány a jednání a stručně je zdůvodnit
- vysvětlit a/nebo zdůraznit, co považuje za důležité
- vysvětlit, proč něco představuje problém
- požádat o ujištění, že výraz, který užil, je správný

Dovednosti jsou ověřovány na běžných typech promluvy, jako jsou jednoduchý popis (věci, místa, osoby, situace, události, postupu práce apod.), jednoduché a nekomplikované vyprávění, jednoduše formulovaná prezentace apod.

➤ **Charakteristika ústního projevu žáka**

Ústní projev je souvislý a komunikace je srozumitelná a dostatečně plynulá. V komunikaci mohou být zřetelné pauzy způsobené např. plánováním gramatiky a lexika, hledáním vhodnějších formulací nebo pokusy o propojení myšlenek.

Nekomplikovaná sdělení jsou vyjádřena dostatečně přesně, jsou jednoduše formulována a prezentována jako lineární sled myšlenek s dostatečně rozvinutou argumentací. Složitější sdělení mohou být vyjádřena s omezenou přesností a v omezeném rozsahu, ale je zřejmé, co chce žák sdělit.

Žák komunikuje přiměřeně správně ve známých kontextech a využívá základní pravidla výstavby textu a běžný repertoár strategií a jazykových prostředků. Pro samostatný ústní projev žák zpravidla potřebuje osnovu, která mu pomůže zorganizovat jeho výpověď.

Ústní projev probíhá v jasně artikulovaném spisovném jazyce.⁵ Plynulost ústního projevu může být v omezené míře narušena hledáním vhodných jazykových prostředků. Vliv mateřského či jiného cizího jazyka může být postřehnutelný, nesmí však narušit srozumitelnost.

➤ **Charakteristika komunikačních situací, oblastí užívání jazyka a tematických okruhů**

Ústní projev žáka se vztahuje ke konkrétním, známým a běžným tématům a ke každodenním a snadno předvídatelným situacím. Žák se v omezeném rozsahu a s omezenou přesností dovede vyjadřovat i k abstraktním tématům. Témata a situace se týkají oblasti osobní (rodina, přátelé, život ve městě/na venkově apod.), osobnostní (koníčky, zájmy apod.), veřejné (doprava, služby, společenské události apod.), vzdělávací (škola, výuka apod.), společenské (kultura, sport, životní prostředí, média apod.) a pracovní (běžné profese, běžné vybavení pracoviště apod.).

➤ **Hodnocení**

Úroveň komunikativní kompetence žáka je posuzována ve vztahu ke komunikačnímu záměru, tj. zda žák dokázal sdělit to, co sdělit měl, a s ohledem na posuzovanou úroveň, tj. jak žák sdělil to, co sdělit měl. Principy hodnocení ústního projevu žáka tedy nejsou založeny na pouhém sledování chyb, ale v první řadě na tom, zda žák dosáhl komunikačního záměru. Komunikační záměr je specifikován v zadání každé části ústní zkoušky a kvalita jeho splnění je posuzována prostřednictvím kritérií hodnocení.⁶

Kritéria hodnocení umožňují posuzovat ústní projev žáka z několika hledisek, respektive posuzovat odděleně různé charakteristické prvky ústního projevu. V rámci ústního projevu žáka se podle povahy zadání hodnotí:

⁵ S ohledem na komunikační situaci a téma může promluva obsahovat běžně užívané hovorové výrazy.

⁶ Kritéria hodnocení a jejich podrobný popis jsou pro příslušný školní rok zveřejněny v metodickém materiálu pro hodnocení ústní části maturitní zkoušky z anglického jazyka na základní úrovni obtížnosti.

Zadání	<ul style="list-style-type: none"> • adekvátnost vzhledem k zadání, jednoznačnost sdělení, věcná správnost odpovědi • dodržení tématu/stylu apod. • rozsah, relevantnost a srozumitelnost myšlenek a/nebo informací • vzájemná vyváženost myšlenek a/nebo informací
Jazykové prostředky	<ul style="list-style-type: none"> • přesnost jazykových prostředků a vliv na srozumitelnost sdělení • rozsah jazykových prostředků • účinek sdělení na příjemce
Jazykové funkce	<ul style="list-style-type: none"> • rozsah a přesnost
Formální a obsahová koherence	<ul style="list-style-type: none"> • logická uspořádanost myšlenek a/nebo informací • rozsah a přesnost prostředků textové návaznosti • plynulost (tempo, plánování, váhání, autokorekce apod.) • strukturovanost, délka úseků promluvy apod.
Zvuková stránka jazyka	<ul style="list-style-type: none"> • srozumitelnost, výslovnost, intonace, vázání slov apod.

Hodnocení ústního projevu žáka se řídí závaznými kritérii hodnocení a doporučeními v metodických pokynech pro hodnotitele a zkoušející.

2.3 Interaktivní řečové dovednosti a strategie

Ústní interakce

➤ Žák dovede:

- zjistit, předat, ověřit si a potvrdit nekomplikované informace
- udílet podrobné orientační pokyny a požádat o ně
- zahájit, udržovat a ukončit jednoduchý rozhovor a do určité míry se chopit v rozhovoru iniciativy
- vyzvat partnera v komunikaci, aby vyjádřil svůj názor
- stručně komentovat a posoudit názor
- reagovat na vyjádřené pocity
- diskutovat o problému (např. vysvětlit problém, navrhnout řešení problému)
- rozvinout argumentaci
- shrnout, kam diskuse dospěla
- srovnat, posoudit a diskutovat alternativní řešení problému (např. kam se má jít/co se má dělat)
- zodpovědět běžné dotazy
- zodpovědět otázky týkající se podrobností

- zopakovat část toho, co partner v komunikaci řekl, aby se ujistil, že si vzájemně rozumí
- požádat o zopakování, objasnění nebo rozvedení toho, co bylo právě řečeno
- požádat o ujištění, že výraz, který užil, je správný

Dovednosti jsou ověřovány na běžných typech interakce, jako jsou formální i neformální rozhovor, neformální diskuse a strukturovaný pohovor.

➤ **Charakteristika ústní interakce**

Nekomplikovaná sdělení žáka jsou vyjádřena srozumitelně a dostatečně přesně, jsou jednoduše formulována a s ohledem na komunikační situaci prezentována jako lineární sled myšlenek s dostatečně rozvinutou argumentací. Složitější sdělení mohou být vyjádřena s omezenou přesností a v omezeném rozsahu, ale je zřejmé, co chce žák sdělit.

Žák komunikuje srozumitelně a správně ve známých kontextech a využívá základní pravidla výstavby textu a běžný repertoár strategií, jazykových prostředků a jazykových funkcí.

Úroveň formálnosti jazyka je volena s ohledem na situaci a příjemce, formální diskuse probíhá v jasně artikulovaném spisovném jazyce. S ohledem na komunikační situaci může promluva obsahovat běžně užívané hovorové výrazy. V komunikaci mohou být zřetelné pauzy způsobené např. plánováním gramatiky a lexika, hledáním vhodnějších formulací nebo pokusy o propojení myšlenek. Vliv mateřského či jiného cizího jazyka může být postřehnutelný, nesmí však narušit srozumitelnost.

Žák dokáže sledovat zřetelně artikulovaný ústní projev, který je mu adresován, a vhodně a dostatečně pohotově reagovat, pokud partner v komunikaci mluví spisovným⁷ jazykem a vyhýbá se používání málo běžných výrazů a slovních spojení a přílišnému užívání idiomů a netypickým nebo málo běžným regionálním odchylkám ve výslovnosti.

➤ **Charakteristika komunikačních situací, oblastí užívání jazyka a tematických okruhů**

Interakce žáka a partnera v komunikaci se vztahuje ke konkrétním a běžným tématům a ke každodenním a snadno předvídatelným situacím, které mohou nastat např. při interakci s cizincem/rodilým mluvčím v České republice, při cestování do zahraničí nebo během pobytu v zahraničí (ubytování, nakupování, jednání s úřady apod.). Žák si dovede poradit i v méně běžných situacích (např. svědecká výpověď na policii) a dovede se v omezeném rozsahu a s omezenou přesností vyjadřovat i k abstraktním tématům. Témata a situace se týkají oblasti osobní (rodina, přátelé, bydlení apod.), osobnostní (koníčky, zájmy apod.), veřejné (doprava, služby, společenské události apod.), vzdělávací (výuka, akce pořádané školou apod.) a pracovní (brigády, plány do budoucna, běžné profese apod.).

➤ **Hodnocení**

Úroveň komunikativní kompetence žáka je posuzována ve vztahu ke komunikačnímu záměru, tj. zda žák dokázal sdělit to, co sdělit měl, a s ohledem na posuzovanou úroveň, tj. jak žák sdělil to, co sdělit měl. Principy hodnocení ústního projevu žáka tedy nejsou založeny na pouhém sledování chyb, ale v první řadě na tom, zda žák dosáhl komunikačního záměru. Komunikační

⁷ S ohledem na komunikační situaci a téma může promluva obsahovat běžně užívané hovorové výrazy.

záměr je specifikován v zadání každé části ústní zkoušky a kvalita jeho splnění je posuzována prostřednictvím kritérií hodnocení.⁸

Kritéria hodnocení umožňují posuzovat ústní projev žáka z několika hledisek, respektive posuzovat odděleně různé charakteristické prvky ústní interakce. V rámci ústní interakce žáka se podle povahy zadání hodnotí:

Zadání	<ul style="list-style-type: none"> • adekvátnost vzhledem k zadání, jednoznačnost sdělení, věcná správnost odpovědi • dodržení tématu/stylu apod. • rozsah, relevantnost a srozumitelnost myšlenek a/nebo informací • vzájemná vyváženost myšlenek a/nebo informací
Jazykové prostředky	<ul style="list-style-type: none"> • přesnost jazykových prostředků a vliv na srozumitelnost sdělení • rozsah jazykových prostředků • účinek sdělení na příjemce
Jazykové funkce	<ul style="list-style-type: none"> • rozsah a přesnost
Formální a obsahová koherence	<ul style="list-style-type: none"> • logická uspořádanost myšlenek a/nebo informací • rozsah a přesnost prostředků textové návaznosti • plynulost (tempo, plánování, váhání, autokorekce apod.) • strukturovanost, délka úseků promluvy apod.
Interaktivní dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> • ovládání interaktivních strategií⁹ • míra závislosti na partnerovi v komunikaci, přístup k partnerovi v komunikaci¹⁰
Zvuková stránka jazyka	<ul style="list-style-type: none"> • srozumitelnost, výslovnost, intonace, vázání slov apod.

Hodnocení ústní interakce se řídí závaznými kritérii hodnocení a doporučeními v metodických pokynech pro hodnotitele a zkoušející.

2.4 Jazyková kompetence

- Jazyková kompetence jde napříč všemi řečovými dovednostmi. S ohledem na ověřovanou řečovou dovednost **žák zná a dovede:**

⁸ Kritéria hodnocení a jejich podrobný popis jsou pro příslušný školní rok zveřejněny v metodickém materiálu pro hodnocení ústní části maturitní zkoušky z anglického jazyka na základní úrovni obtížnosti.

⁹ Např. střídání partnerů v komunikaci (turn taking).

¹⁰ Např. projevení zájmu.

- používat lexikální prostředky včetně vybrané frazeologie
- používat jazykové funkce
- používat gramatické prostředky
- používat základní pravidla o stavbě slov, vět a nadvětých celků (souvětí, odstavců atd.)
- používat zvukové prostředky

➤ **Charakteristika jazykové kompetence žáka**

Úroveň jazykové kompetence žáka je obecně dána úrovní vymezenou v platných pedagogických dokumentech. Mluvnice a slovní zásoba odpovídající základní úrovni obtížnosti je podrobněji popsána v řadě odborných publikací, za všechny jmenujme publikaci Rady Evropy *Threshold 1990*,¹¹ která se stala podkladem pro vymezení jazykových prostředků a funkcí základní úrovně obtížnosti. Výčet jazykových prostředků a funkcí odpovídajících úrovni B1 (CEFR) je uváděn i v učebnicích označených odpovídajícím symbolem jazykové úrovně.

- Žák flexibilně, efektivně a s dostatečnou přesností využívá běžné a frekventované lexikální prostředky, případně dovede upravit své vyjadřování tak, aby se vypořádal i s méně obvyklými či obtížnými situacemi. Žák se dovede vyjádřit do určité míry s pomocí opisných prostředků apod.
- Žák dovede ke svému vyjadřování používat dostatečně širokou škálu jazykových funkcí (např. vyjádřit omluvu, lítost, žádost) a s omezenou přesností na širokou škálu jazykových funkcí reagovat. Žák dovede dodržovat v psané i mluvené podobě důležité zdvořilostní normy a nejdůležitější rozdíly typické pro danou jazykovou oblast.
- Žák dovede používat správně repertoár běžných gramatických prostředků, při vyjadřování složitějších myšlenek se mohou vyskytovat chyby, které však neztěžují porozumění. Žák dovede respektovat standardní pravidla pravopisu anglického jazyka – variety britské, případně americké. Zvolená varieta anglického jazyka (britská, případně americká) je použita v ústním i písemném projevu žáka konzistentně a ne nahodile.
- Sdělení žáka je i přes občas se vyskytující chyby ve výslovnosti, cizí přízvuk a/nebo nesprávnou intonaci srozumitelné, promluva je dostatečně plynulá a dá se většinou bez problémů sledovat. Vliv mateřského nebo jiného cizího jazyka může být patrný, srozumitelnost projevu však není narušena a sdělení je bez většího úsilí možné sledovat.

➤ **Charakteristika komunikačních situací, oblastí užívání jazyka a tematických okruhů**

Rozsah a přesnost jednotlivých složek jazykové kompetence vyplývají z charakteristiky komunikačních situací, oblastí užívání jazyka a tematických okruhů uvedených v kapitolách 2.1–2.3 tohoto katalogu.

➤ **Hodnocení**

Principy hodnocení jazykové kompetence žáka vycházejí z charakteru požadavků na jednotlivé řečové dovednosti. V částech zkoušky, kde je jazyková kompetence ověřována přímo (čtení a jazyková kompetence, písemný a ústní projev/interakce), platí pro hodnocení jazykové kompetence stejná pravidla jako pro hodnocení řečových dovedností ověřovaných ve výše uvedených částech zkoušky.

¹¹ J. A. van Ek and J. L. M. Trim, *Threshold 1990*, Cambridge University Press 1998. ISBN 0 521 56706 8, *Threshold 1990*.

2.5 Tematické okruhy, komunikační situace a oblasti užívání jazyka

2.5.1 Tematické okruhy

Tematické okruhy se týkají konkrétních, všeobecných a běžných témat z oblasti osobní, osobnostní, veřejné, společenské, vzdělávací a/nebo pracovní. Požadavky k maturitní zkoušce se vztahují k níže vymezeným tematickým okruhům.

Osobní a společenský život – já a moje rodina (např. osobní charakteristiky, členové rodiny a rodinné vztahy); osobní vztahy a komunikace (např. přátelé, můj vztah k jiným skupinám); domov, ubytování a bydlení (např. můj pokoj, náš dům/byt); volný čas a společenské aktivity (např. kulturní a sportovní aktivity, koníčky); prázdniny a významné události; plány do budoucna (např. profesní, studijní, v otázkách bydlení) apod.

Každodenní život – život doma (např. stravování, nakupování, každodenní povinnosti); školní život (např. výuka, cestování do školy); zdraví a životní styl (např. péče o zdraví, hygienické návyky, vzhled) apod.

Svět kolem nás – město a region, ve kterém žijí (např. dopravní infrastruktura, služby, bydlení, sportovní a kulturní vyžití a události, zajímavá místa); lidé a společnost (např. vztahy mezi lidmi, společenské problémy); příroda a životní prostředí (např. ochrana životního prostředí, počasí); tradice a zvyky (např. svátky a s nimi spojené tradice); doprava a cestování (např. cestování do/ze zahraničí, turistika); život v jiných zemích (např. mateřský jazyk/cizí jazyk, místa, zvyky, lidé); světové události a témata (např. sportovní a kulturní události) apod.

2.5.2 Témata

Tematické okruhy lze dělit podle různých hledisek, výčet témat pro jednotlivé tematické okruhy však nebude nikdy uzavřený. Mnohá témata se navíc mohou vztahovat k několika tematickým okruhům a vzájemně se mohou prolínat. Požadavky k maturitní zkoušce na základní úrovni obtížnosti můžeme například vztáhnout k následujícím všeobecným tématům:¹²

- Osobní charakteristika
- Rodina
- Domov a bydlení
- Každodenní život
- Vzdělávání
- Volný čas a zábava
- Mezilidské vztahy
- Cestování a doprava
- Zdraví a hygiena
- Stravování
- Nakupování
- Práce a povolání
- Služby
- Společnost
- Zeměpis a příroda

¹² Rozpracování tematických okruhů do všeobecných témat, podtémat a dílčích kategorií je součástí metodického materiálu k ústní části maturitní zkoušky z anglického jazyka na základní úrovni obtížnosti.

Katalog požadavků vymezuje pouze příklady všeobecných a všem žákům známých témat. V katalogu nejsou vymezena specifická a odborná témata, která jsou ověřována v ústní části maturitní zkoušky. Stanovení specifických a/nebo odborných témat je plně v kompetenci školy. Specifickým a/nebo odborným tématem rozumíme téma, které si stanovuje škola v souladu s platnými pedagogickými dokumenty. Mezi specifická a/nebo odborná témata patří všechna témata, která zahrnují požadavky na znalost specifické/odborné slovní zásoby a faktů (např. realie zemí dané jazykové oblasti a České republiky) a specifické dovednosti či zkušenosti. Specifická a/nebo odborná témata mohou být svým obsahem a požadavky na žáka společná pro určité obory vzdělávání (např. ekologie a ochrana životního prostředí; doprava a spoje; zdravotnictví) i jedinečná (např. promítnutí výměnného studijního pobytu třídy v zahraničí nebo školou organizované návštěvy divadelního představení do specifického tématu).

2.5.3 Komunikační situace a oblasti užívání jazyka

Komunikační situace procházejí napříč řečovými dovednostmi a tematickými okruhy uvedenými v tomto katalogu požadavků. Požadavky na žáka jsou zasazeny do kontextu konkrétní situace v rámci následujících oblastí užívání jazyka:

- **Oblast osobní**, kde žák vstupuje do komunikačních situací jako soukromá osoba s vazbami zejména na přátele a rodinné prostředí. Komunikační situace se mohou odehrávat v rovině osobní korespondence nebo interakce po telefonu, diskuse v rámci rodinné oslavy, přátelského rozhovoru s rodilým mluvčím apod. Konkrétní situace se mohou týkat např. pobytu v hostitelské rodině, setkání s přáteli nebo osobami ze/v zahraničí, sportovní nebo kulturní události.
- **Oblast osobnostní**, která se týká vlastní osoby žáka (identita, koníčky, zájmy, názory a postoje k blízkému okolí apod.).
- **Oblast veřejná**, kde žák vystupuje jako součást širší veřejnosti a vstupuje do komunikačních situací jako účastník společenského/veřejného života. Komunikační situace se mohou odehrávat v rovině formální korespondence, interakce po telefonu, společenské nebo administrativní interakce apod. Konkrétní situace se mohou týkat např. realizace ubytování nebo koupě, jednání na úřadě, využívání zdravotních služeb, využívání veřejné dopravy.
- **Oblast vzdělávací**, kde žák vystupuje jako součást organizovaného vzdělávacího procesu a vstupuje do komunikačních situací jako účastník tohoto procesu. Komunikační situace se mohou odehrávat v rovině formální korespondence nebo interakce s vyučujícím nebo zástupcem vzdělávací instituce, debaty nebo diskuse během vyučování, pohovoru s uchazečem o studium apod. Konkrétní situace se mohou týkat např. výuky nebo přestávky na jazykovém kurzu, prezentace ve třídě, akce pořádané školou.
- **Oblast pracovní**, kde žák vystupuje jako součást pracovní sféry a vstupuje do komunikačních situací jako účastník pracovního procesu (např. žák je na praxi nebo na brigádě). Komunikační situace se mohou odehrávat v rovině formální korespondence nebo interakce po telefonu, interakce se zaměstnavatelem nebo budoucím zaměstnavatelem apod. Konkrétní situace se mohou týkat např. pohovoru uchazeče o zaměstnání, brigády nebo sezónní práce.
- **Oblast společenská**, kde žák vystupuje jako součást vnějšího prostředí (příroda, životní prostředí, kultura, sport, média apod.).

Žádnou z oblastí užívání jazyka nelze považovat za uzavřenou. Komunikační situace v rámci jednotlivých oblastí však zpravidla zahrnují následující složky:

- **prostředí, místo a čas** (kde a kdy se komunikační situace odehrává),
- **osoby** (kdo se komunikační situace účastní a v jaké společenské roli),
- **události/činnosti/úkony** (co se během komunikační situace odehrává/koná),
- **předmět komunikace** (čeho/koho se komunikační situace týká).

Slovní zásoba, respektive témata, situace a jazykové funkce odpovídající základní úrovni obtížnosti jsou podrobněji vymezeny v řadě odborných publikací, za všechny jmenujme publikaci Rady Evropy *Threshold 1990*.¹³ Slovní zásoba vztahující se k situacím a tématům odpovídajícím požadované úrovni obtížnosti je vymezena i v běžně dostupných učebnicích označených referenčními úrovněmi podle CEFR.

¹³ J. A. van Ek and J. L. M. Trim, *Threshold 1990*, Cambridge University Press 1998. ISBN 0 521 56706 8, *Threshold 1990*.

3 Základní specifikace maturitní zkoušky z anglického jazyka – základní úroveň obtížnosti

Koncepce maturitní zkoušky z cizího jazyka důsledně staví na významu, jaký cizí jazyk v současné době má, a na cílech Rady Evropy, které směřují k vytvoření transparentních a srovnatelných jazykových zkoušek napříč státy EU. Základní premisou pro danou strukturu maturitní zkoušky byla skutečnost, že komunikace v dnešním mezinárodním prostředí neprobíhá jen v rámci ústního projevu, ale odehrává se i (rovnocenně) na poli výměny informací písemnou formou, sdělování informací prostřednictvím tištěného slova a vyslechnutého projevu.

Maturitní zkouška z anglického jazyka je tvořena didaktickým testem, ve kterém jsou ve dvou samostatných subtestech ověřovány receptivní řečové dovednosti (poslech a čtení) a jazyková kompetence žáka, a písemnou prací, ve které je ověřována produktivní řečová dovednost žáka – písemný projev. V **ústní zkoušce** jsou ověřovány produktivní řečové dovednosti žáka – ústní projev a interakce.

MATURITNÍ ZKOUŠKA Z ANGLICKÉHO JAZYKA – ZÁKLADNÍ ÚROVEŇ OBTÍŽNOSTI				
Část zkoušky	Váha	Dovednost/kompetence	Vymezený čas	Počet částí
DIDAKTICKÝ TEST	50 %	Poslech	30 min.	4
		Čtení	60 min.	4
		Jazyková kompetence		1
PÍSEMNÁ PRÁCE	25 %	Písemný projev	60 min.	2
ÚSTNÍ ZKOUŠKA	25 %	Ústní projev a interakce	15 min.	4

3.1 Specifikace maturitní zkoušky ve vybraných parametrech

3.2 Části maturitní zkoušky

➤ Didaktický test

V didaktickém testu žáci pracují postupně se dvěma samostatnými sadami testových materiálů. Každá sada obsahuje *testový sešit a záznamový arch* na zaznamenání odpovědí žáka. Na titulní straně každého testového sešitu je uvedeno, jak postupovat při práci s testovým sešitem a při řešení testových úloh, kam a jak zapisovat řešení, jaké bodování je použito, jaký je vymezený čas na řešení úloh, jaké pomůcky je povoleno používat během testování apod.

Poslech – testový sešit je rozdělen na čtyři části, které jsou uvedeny instrukcemi v českém jazyce. Žák má během poslechu vymezený čas na seznámení se s úlohami a řešení úloh. Během poslechu žák uslyší každou nahrávku dvakrát. Žák může do testového sešitu psát a dělat si poznámky. Odpovědi žák zapisuje do záznamového archu. **Během testování není povoleno používat žádné pomůcky.**

Čtení a jazyková kompetence – testový sešit je rozdělen na pět částí, které jsou uvedeny instrukcemi v českém jazyce. Po instrukcích zpravidla následuje výchozí text a k němu se vztahující úlohy. Úlohy mohou být zařazeny před výchozím textem tehdy, pokud to vyžaduje ověřovaná dovednost (např. dovednost vyhledat a shromáždit informace z textu). Žák může do testového sešitu psát a dělat si poznámky. Odpovědi žák zapisuje do záznamového archu. **Během testování není povoleno používat žádné pomůcky.**

➤ **Písemná práce**

Písemnou práci tvoří dvě části, které jsou uvedeny instrukcemi v českém jazyce a zadáním v jazyce českém nebo anglickém. Délka požadovaného textu je dána slohovým útvarem a ověřovanými dovednostmi a je vždy v instrukcích vyjádřena povoleným rozsahem textu. Žák má možnost si dělat během testování poznámky a/nebo vypracovat koncept. Odpovědi žák zapisuje do záznamového archu. **Během testování je povoleno používat slovníky, které neobsahují přílohu věnovanou písemnému projevu.**

➤ **Ústní zkouška**

Ústní zkouška trvá 15 minut. Před zahájením ústní zkoušky má každý žák 15 minut na přípravu. Žák má možnost si během přípravy vypracovat poznámky a poté je při ústní zkoušce používat. **Během přípravy na ústní zkoušku je povoleno používat slovníky.** Při přípravě i v průběhu zkoušení žák pracuje s pracovním listem, který konkretizuje zadání ústní zkoušky. Pracovní list má pro všechna zadání jednotnou strukturu (počet částí zkoušky, čas vymezený na jednotlivé části zkoušky apod.). Pracovní list je tvořen 4 částmi:

1. část	<ul style="list-style-type: none"> • Motivační úvod a reakce žáka na otázky zkoušející/-ho; otázky se týkají všeobecných témat.
2. část	<ul style="list-style-type: none"> • Samostatný ústní projev žáka na všeobecné téma s využitím osnovy a stimulu/-ů (např. fotografie, mapka).
3. část	<ul style="list-style-type: none"> • Samostatný ústní projev nebo ústní interakce s ohledem na specifické/odborné téma, které si stanovuje sama škola.
4. část	<ul style="list-style-type: none"> • Ústní interakce mezi žákem a zkoušející/-m v rámci běžných komunikačních situací a všeobecných a témat.

3.3 Typ a formát úloh zařazených do maturitní zkoušky

➤ **Uzavřené úlohy**

- *s výběrem odpovědi:* na základě informací v textu žák odpověď vybírá z nabídky 3–4 alternativ (úlohy s trojnásobnou nebo čtyřnásobnou volbou).
- *dichotomické:*¹⁴ na základě informací v textu žák rozhoduje, zda jsou nabízená tvrzení pravdivá nebo nepravdivá.

¹⁴ Úlohy dichotomické jsou známy i jako úlohy TRUE/FALSE nebo úlohy PRAVDA/NEPRAVDA.

- *přiřazovací*: na základě informací v textu/textech žák přiřazuje jevy (krátké texty, obrázky, části textů apod.) ze dvou různě početných skupin. Ke každému jevu z jedné skupiny lze přiřadit právě jeden jev ze skupiny druhé.

➤ **Otevřené úlohy**

- *se stručnou odpovědí*: žák tvoří odpověď sám. Odpovědí může být např. číslo, slovo, slovní spojení nebo stručná odpověď vyjádřená nejvýše třemi slovy.
- *se širokou odpovědí*: žák tvoří odpověď sám. Odpovědí je souvislý písemný nebo ústní projev/ústní interakce v požadovaném rozsahu.